

PRAT I CAMBÓ: LA MADURESA D'UN PROJECTE POLÍTIC

JORDI CASASSAS YMBERT
Universitat de Barcelona

RESUM

El text explica el procés pel qual el conglomerat electoral de la Lliga Regionalista es va convertir en un partit polític modern, amb uns quadres estables, una ideologia ben definida, uns portaveus i una estratègia electoral complexa (per a Barcelona, la resta de Catalunya i el conjunt de la política espanyola); així mateix, i coincidint amb aquest moment d'aparició del *noucentisme polític*, es va formular el seu programa de govern (posat després en pràctica per la Mancomunitat). També s'analitza com aquesta conjuntura va permetre que la Lliga assolís un contacte real amb capes àmplies de la societat i se situa el final d'aquesta etapa en l'esclat de la Setmana Tràgica.

PARAULES CLAU

Història de Catalunya, catalanisme polític, Noucentisme, història dels intel·lectuals.

Prat and Cambó: the maturity of a political project

ABSTRACT

This text explains the process for which the electoral conglomerate of the Regionalist League became a modern political party with a stable staff, a well-defined ideology, some spokesman and a complex electoral strategy (for Barcelona, the rest of Catalonia and the set of Spanish policy). Also coinciding with this time of occurrence of *noucentisme policy*, make your program of government (since then in practice by the Mancomunitat). It also discusses how this situation allowed the League to achieve a real contact with wide layers of society and is at the end of this stage in the outbreak of the Tragic Week.

KEY WORDS

History of Catalonia, Catalan political, Noucentisme, history of intellectual.

Demanat per fer un balanç de Solidaritat Catalana, voldria posar l'accent en els cinc anys que van de Solidaritat Catalana fins als primers efectes polítics de la Setmana Tràgica, de 1906 a 1910, per destacar com la perspectiva secular només fa que revalorar la importància del catalanisme polític i el paper que aquest va tenir en la modernització general del país. Alguns s'han referit a aquest curt període com un

especial moment d'acceleració històrica, i el cert és que dels seus plantejaments i iniciatives es viurà molts anys.

Aquesta revalorització del període de Solidaritat penso que s'imposa, en l'actualitat, ni que sigui perquè l'historiador no pot deixar de respondre al debat intel·lectual del seu present, que és des del que ha de qüestionar el passat. En aquest sentit, els darrers cinquanta anys d'història europea i mundial em sembla fora de tot dubte que han capgirat les sensibilitats i els punts de vista, els grans paràmetres intel·lectuals, i pobre del que no s'adoni d'això. La història concreta de cada país, en el nostre cas la de Catalunya/Espanya, acaba de determinar des de la proximitat les relacions canviants entre els records i les expectatives de futur.

En aquest sentit, penso que hem de començar a valorar convenientment i a situar en el seu lloc la manera de veure les coses en la immediata postguerra de 1936-1939, quan el sentiment de crisi, de fracàs i de frustració individual i col·lectiu es va fer dramàticament present en analitzar el passat, fins i tot el més recent, i *obligava* a tornar a interpretar factors, institucions, trets i conjuntures passades en funció de la seva major o menor responsabilitat en l'esclat del gran conflicte *civil*. Com no podia ser d'altra manera, el mínim consens cultural sobre el qual descansa tot exercici de record col·lectiu es va fer miques en aquella conjuntura tan tensa. Les tensions i violències del període d'entreguerres mundial van tenir un reflex fidel en la Catalunya que caminava cap a l'esclat de la revolució de 1936 i la Guerra Civil. El tràgic final de 1939, i la seva continuació en la dura i llarga dictadura franquista, van marcar profundament molta gent i van provocar la congelació de la imatge d'una societat dividida, així com que es posés l'accent en tot allò que ajudava a explicar (i per a alguns fins i tot a justificar) l'escalada de tensions i el xoc final.

La imatge de les «dues Catalunyes» es va convertir en un recurs explicatiu i en una justificació política que s'han allargassat d'una forma desproporcionada en el temps. Es dona una gran força explicativa al xoc entre bàndols, a aquella part de la realitat que enfronta jocfloralescos amb xarons, modernistes amb noucentistes, laics amb clericals, i així successivament fins a desembocar en l'enfrontament entre burgesos i obrers, fonament i justificació pregonada de l'enfrontament entre les «dues cultures» o els dos móns irreconciliables: el de la dreta i el de l'esquerra.

El sorprenent i digne d'estudi és que aquesta visió dicotòmica ha superat el pas del temps: la irrupció de la postmodernitat occidental, la crisi de les ideologies fortes (dels doctrinarismes excloents), la consolidació del pactisme de la Transició espanyola, l'inici de la llarga fase autonòmica (el desembre de 1977 amb la provisionalitat de Tarradellas, l'abril de 1980 amb la normalització de Pujol), el final de la Guerra Freda i la irrupció de la *globalització*, etc. Ara hi ha una generació que amb prou feines sap el que va significar la dictadura franquista, i hi ha unes generacions anteriors que s'han instal·lat en la normalitat democràtica i autonòmica, en el benestar personal i en la professionalització política o cultural sense aparents contradic-

cions; això no obstant, persisteix el discurs històric de l'enfrontament dreta-esquerra, un discurs que el pas del temps ha convertit en oficial i que es demostra del tot refractari al treball dels historiadors.

Aquí és on penso que pot ajudar la revisió de la conjuntura de Solidaritat Catalana i del paper que en ella tingueren Prat de la Riba i Cambó. En principi podem dir que el moviment solidari consistí en l'acord de la pràctica totalitat de les forces polítiques catalanes per oposar-se a una acció legislativa espanyola que consideraven arbitrària i expressament anticatalana: per un poc temps es va concretar un bloc parlamentari nacional, a *la irlandesa*, com havia somiat el Valentí Almirall del primer Centre Català. Al davant d'un joc polític d'aquestes característiques s'ha pogut fer ressaltar, o bé l'inici del fracàs del catalanisme per influir en la política espanyola, o el fracàs intern del mateix catalanisme per mantenir la unitat de criteri i poder influir realment en la societat catalana. A més, s'acostuma a dir que aquest trencament catalanista donaria ales a la política central en el seu enfrontament sistemàtic en contra de les aspiracions catalanes i que revitalitzaria l'enemic intern lerrouxista, i obriria el camí de l'esclat de la Setmana Tràgica.

L'argument habitual segueix essent que fou la dreta catalanista la responsable del trencament i del fracàs del moviment unitari, quan no va dubtar a pactar amb les forces del vell caciquisme per frenar el protagonisme de l'esquerra, i tot per «interès de classe», i, com a corol·lari, que la repressió governamental de la qual la dreta fou corresponsable acabaria de frustrar la vertebració de l'esquerra, la democratització institucional i l'estructuració moderna del moviment obrer, en un retrocés històric en què s'endevina la duresa de la repressió de classe.

Els protagonistes intel·ligents no ho van viure pas així. Voldria posar l'exemple d'un polític de l'esquerra, de jove dur enemic de la Lliga i els seus homes, del líder d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) Josep Tarradellas. En una conferència del 21 d'abril de 1946, a Tolosa de Llenguadoc, que va titular «Catalunya en la política espanyola», va fer un repàs d'aquesta actuació partint de la crisi colonial de finals del vuit-cents. En la seva anàlisi, Tarradellas no s'estarà de reconèixer la política d'ampli abast —i «encara vigent», diu, i «pensar que ha fracassat seria un gran error»— menada per Prat de la Riba i els homes agrupats al voltant seu «en una acció magnífica que honora aquest gran patriota, com a tots els catalans». Retraurà, també, el valor creatiu de la campanya «Per l'Espanya gran», gestionada per Cambó, tot i que la seva política acabí en un fracàs parcial: «[...] em refereixo a l'emoció vibrant, a la tenacitat, al compromís amb el que F.Cambó va menar aquest moviment. Quina pena que l'Assemblea de Parlamentaris deixés a Cambó com un estigma de l'obra empresa per ell amb tant d'ardor i que acabà d'una manera poc digna, podríem dir, donat que va tenir més present els interessos materials d'una classe que els del nostre poble! Però, a despit de la desviació de la seva política, Prat de la Riba i F.Cambó, representants d'aquesta doctrina, d'aquesta idea d'una Espanya Gran i de la nostra ardent aspiració a intervenir en

la seva evolució, varen despertar, certament sense que ells mateixos se n'adonessin, una onada de millora que va repercutir sobre altres aspectes de la vida espanyola».

Seguidament parlarà de l'altra gran força catalana, el sindicalisme (amb una combativitat excessiva que li fa perdre eficàcia, diu), i al costat d'aquests dos grans corrents, un altre més petit però «constant en sa abnegació», que és el republicanisme català que ha sabut fer-se un lloc al marge de la «marea lerrouxista» (parla de G. Alomar com la gran referència d'aquesta cultura política).

Així doncs, en contra d'aquella visió maniquea, esbiaixada i en gran part sobreposada, penso que hem de valoritzar la veritable riquesa d'aquests anys de Solidaritat, la confluència de multitud de factors, iniciatives polítiques i institucionals, moviments culturals, elaboració programàtica, il·lusions personals i col·lectives, etc. que, a part de la seva importància intrínseca, permeten pensar la realitat catalana amb relació a dinàmiques d'ampli abast que el nostre país —tot i les seves particularitats diferencials— comparteix amb el seu entorn més immediat. Potser si ens fixem en això podrem començar a explicar com és que Catalunya arribarà a l'actualitat amb uns índexs de benestar similars als dels països que en el vuit-cents es pensava que emmirallar-s'hi era una quimera, i a uns índexs de distribució de riquesa espectaculars (entre el 67 % i el 70 % de classe mitjana): potser així podrem encetar una discussió complementària a la dels historiadors de l'economia que no hagi de fer referència a un *any zero* posat en la draconiana *estabilització* franquista o, encara pitjor, en la històricament recent instauració democràtica.

La meua proposta de reflexió pretén posar l'accent en el fet que l'acció del catalanisme, i molt especialment d'aquell que liderà el nucli impulsor de la Lliga Regionalista, s'ha d'entendre en relació amb el procés de modernització, les exigències de la moderna democratització de l'espai públic i polític i, en conjunt, les circumstàncies de l'aparició de la moderna societat de masses, en el nostre cas concret de Catalunya. Es tracta de circumstàncies entrelaçades que en cap lloc de la perifèria mediterrània es van donar de manera planera i sense unes quotes de violència molt altes, però que, en una primera fase, determinaren de manera especial els espais urbans des de la darrereria del vuit-cents fins a la Gran Guerra.

En funció d'aquest punt d'arrencada de l'anàlisi, no és estrany que un dels grans temes, tant en la presència real com en el debat polític, fos el de les relacions entre la política i la religió. L'esquerra, de les posicions liberals a les més extremes, va coincidir a considerar els catalanistes conservadors hereus naturals i directes del foralisme carlí i de l'integritisme catòlic finisecular. La matisació d'aquest maximalisme la va insinuar ja fa temps V. Cacho Viu (1998) a *El nacionalismo catalán como factor de modernización*¹ i, més recentment, l'ha explicat amb tot luxe de detalls i

1. Vicente CACHO VIU (1998), *El nacionalismo catalán como factor de modernización*, Barcelona, Quaderns Crema.

magistralment (al meu entendre una de les millors percepcions del llibre) E. Ucelay Da Cal (2003) a *El imperialismo catalán*.²

Precisament una de les principals contribucions de gent com Prat de la Riba i Cambó fou desterrar la possibilitat d'una acció política de l'integrisme catòlic (una orientació que sí que van tenir alguns intel·lectuals francesos del període, no ho oblidem). El futur bisbe Torras i Bages ho intentà, en part, amb la seva formulació d'un regionalisme catòlic entès com un moviment parapolític en el qual el capellà mantenia el rol principal (amb *La Veu de Montserrat* com a portaveu); però precisament el moviment solidari fou el que el va convèncer que la seva iniciativa ja no tenia futur com a eix central del catalanisme conservador: Prat i Cambó, junt amb altres líders amb orígens lligats al mestratge d'aquest eclesiàstic (per exemple, a les acadèmies de les congregacions marianes), van ser els encarregats d'anteposar l'activitat política de col·laboració amb el liberalisme parlamentari a l'acció catòlica catalanitzadora. Aquest gir, tal com es comprova en altres països del sud europeu, va tenir una transcendència fonamental en el procés polític pel qual aquestes àrees van passar del segle XIX al XX. Quantes vegades no s'ha menystingut, posem per cas, una iniciativa de 1910 de Francesca de Bonnemaïson que acabaria denominant-se *Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona* pel fet de ser tendenciosament propagandista catòlica (com si no tinguessin una part de propagandistes els ateneus obrers o les *casas del pueblo* lerrouxistes, posem per cas)? Però el cert és que es tractava d'una institució pionera en el seu gènere a Europa, que va deixar una empremta evident que va transcendir la Guerra Civil i que —el 1910!— es plantejava «manipular» la dona traient-la de casa i fomentant-li la lectura.

Prat i Cambó van agafar efectivament les regnes de la Lliga a partir de 1904, quan Prat retorna a Barcelona i es fa amb la direcció de *La Veu de Catalunya*, i quan s'enfronten resoludament a la situació interna motivada per l'escissió d'abril d'aquell any, en què bona part de la militància i el bo i millor de la seva intel·lectualitat havia abandonat la coalició arran d'una acció oportunista i unilateral de Cambó a l'Ajuntament de Barcelona (com sabem, amb motiu de la visita d'Alfons XIII que el catalanisme volia boicotejar), la qual va ser l'excusa que feia vessar el got d'una crisi que s'arrossegava ben bé des de dos anys abans. En aquest sentit, doncs, podem dir que el llibre ja clàssic de Borja de Riquer (1977), *Lliga Regionalista: la burgesia catalana i el nacionalisme (1898-1904)*,³ clou l'anàlisi precisament en el moment en què s'inicia la veritable i moderna estructuració política del moviment.

Tractant-se, la majoria, d'intel·lectuals i professionals joves, amb escassa repercussió social i menor representativitat política, resulta sorprenent que el camí seguit

2. Enric UCELAY DA CAL (2003), *El imperialismo catalán: Prat de la Riba, Cambó, D'Ors y la conquista moral de España*, Barcelona, Edhasa.

3. Borja de RIQUER (1977), *Lliga Regionalista: la burgesia catalana i el nacionalisme (1898-1904)*, Barcelona, Edicions 62, col·l. «Cultura Catalana Contemporània», 5.

per aquests pocs líders de la Lliga fos el d'estructurar una força política moderna. Cal tenir present el medi polític de la Restauració en què ho havien de fer, francament restrictiu, controlat i arcaic; cal tenir present el caràcter deficitari i primíssim de la cultura pública i política del país i la inexistència d'una universitat consolidada en què es poguessin coure les grans idees polítiques per a ús de la classe política; convé no oblidar la situació social especialment tensa que es vivia a Barcelona i en el conjunt del món urbà del litoral i prelitoral català; no es pot menystenir, si més no, la greu crisi de confiança social, cultural, institucional i econòmica que es va evidenciar amb motiu de la crisi colonial, tot just cinc o sis anys abans. Convé no oblidar, finalment, la dificultat de convertir i fonamentar en un sentiment una acció política positiva, en un període en el qual quasi ningú parla ja dels nacionalismes petits davant la força abassegadora dels estats en aquesta crisi imperialista mundial finisecular.

Convé entendre la manera com a la darrerria del 1939, Cambó justificarà l'afirmació que «el cas de la Lliga i els seus homes té quelcom d'extraordinari» (*Meditacions: dietari: 1936-1946*).⁴ És evident que Cambó sobredimensiona la importància espanyola del seu grup i, de retruc, la seva quota (importantíssima, per altra banda) de responsabilitat dintre el mateix moviment. Però el que segueix sent cert és que aquests homes que es faran amb les regnes de la Lliga després de la crisi de 1904 protagonitzaran una acció política de gran abast (ja ho hem vist valorar a un contrari polític com Tarradellas), una acció inèdita al nostre país i absolutament original dins el panorama de l'Europa del sud de l'època. El mateix líder regionalista s'adona d'aquesta importància i fa referència a un nucli de gent preparada i ja no parla, com sí que feia a la darrerria del segle XIX, d'uns pocs apòstols de la causa de Catalunya.

Què va fer possible aquesta condensació històrica de projectes i iniciatives, i que per un moment semblés que amb el moviment de Solidaritat adquirien versemblança política? Tinguem present el salt qualitatiu que està a punt de donar-se, quan tot just quinze anys abans encara es formulava aquella desiderata que coneixem com les Bases de Manresa, sense cap esperança ni tan sols d'erosionar l'epidermis del sistema de la Restauració. Les raons que ens poden permetre explicar l'eclosió d'ara per força havien de ser complexes i variades. Sovint s'ha parlat de la importància de l'anomenada *Festa de l'Homenatge* (20 de maig de 1906), quan el catalanisme —però amb un protagonisme destacat de Cambó i la Lliga— va aconseguir aplegar en una manifestació una gentada de les *classes neutres* (la classe mitjana, a la qual se somia mobilitzar) de Barcelona i rodalies. El simbolisme dels 200.000 assistents acabaria tenint una força de suggestió extraordinària: la política d'uns pocs, tan típica del vuit-cents, per un moment va semblar que connectava amb el seu públic natural, com l'avantsala sociològica de la conquesta real del conjunt de la societat.

4. Francesc CAMBÓ (1982), *Meditacions: dietari: 1936-1946*, vol. I, Barcelona, Alpha, p. 695-696, 2 v.

Però aquest perllongament sociològic no podia ser suficient, altrament hauríem de parlar d'una societat catalana de masses ja plenament consolidada, que no és el cas. L'anella que ens permet rastrejar el pas de la vella política de les elits a la moderna política de les masses no és altra que la capacitat que van demostrar tenir aquests líders regionalistes per convertir els intel·lectuals en un sector, per donar-li forma, una certa unitat de criteri i la il·lusió de l'intervencionisme (el que E. d'Ors denominaria l'«*arbitrarisme*»). Altre cop ens trobem amb una dinàmica que la intel·lectualitat catalana comparteix amb la de la resta del món europeu mediterrani. Hereus de l'individualisme regeneracionista, aquests intel·lectuals finiseculars s'enfronten amb societats en crisi, sovint en crisi de creixement, amb situacions de tensió creixent i amb el convenciment que els respectius estats i sistemes polítics són arcaics i poden arribar a ser un perillós inconvenient per afrontar el futur que assenyalen les grans potències amb un mínim de garanties.

La versemblança política de 1907 es feia evident en fets de tant relleu com la presidència de Prat de la Riba a la Diputació de Barcelona o la presència ressonant de Cambó a les Corts madrilenyes (amb l'afegit de la seva relació preferent amb el conservadorisme maurista al govern). No és estrany, doncs, que aquesta versemblança acabés de consolidar i prioritzar la línia política que havien vist encetar el 1904 i que ara quallarà amb Solidaritat. Però també s'ha de destacar que, si aquesta mobilització dels intel·lectuals Catalunya la comparteix amb els casos francès o italià, aquesta deriva política de col·laboració amb el liberalisme parlamentari podem dir que constitueix l'anomalia catalana: els intel·lectuals veïns s'inclinen, majoritàriament, pels mateixos anys immediatament anteriors a l'esclat de la Gran Guerra, o pel nacionalisme antiparlamentari o pel més matisat antiparlamentarisme socialista.

És per les raons exposades que la vertebració de la intel·lectualitat catalana, consumada en aquests anys de Solidaritat Catalana, constitueix un problema de primera magnitud i, com a tal, d'una gran repercussió de cara al futur. Les eines emprades en aquesta iniciativa politicocultural, que dissenyen en aquests anys centrals de Solidaritat gent com Prat de la Riba, Cambó, d'Ors o Pijoan, entre alguns altres, van ser d'ordre polític, institucional, doctrinal i estratègic. I és a tot el conjunt que hem catalogat de *projecte polític madur*.

La Lliga Regionalista es converteix en un partit d'estructura moderna, amb un òrgan dirigent blindat, coherent i estable (la Comissió d'Acció Política), amb seus territorials, delegacions i centres adherits i, a partir de finals de 1906, amb una Secció de Joventuts (la Joventut Nacionalista de la Lliga) en què es van aplegant, primordialment, els joves intel·lectuals i professionals (fins als trenta anys). A l'interior del partit, l'opinió i l'estratègia es mantenen a través de reunions sovintejades, circulació de manifestos monogràfics, conferències, vetllades, àpats i aplecs de tota mena; en les campanyes electorals, quan creix més l'activitat política, s'arribaran a fer convocatòries

realment multitudinàries. L'altre gran conducte d'opinió serà la premsa, tant el portaveu principal com la premsa afí de les comarques. Sobresurt el cas de *La Veu de Catalunya* que per aquests anys podem considerar com un diari de partit i de doctrina, però força modern, sense arribar a convertir-se, òbviamment, en un modern diari d'opinió de masses. Amb una estructura força àgil, amb esqueles, propaganda i fotografia i una compaginació força esponjada, el 1906 sorprèn per l'agressivitat del disseny amb el qual va preparant l'ambient, convoca i explica com s'haurà d'actuar durant la mencionada Festa de l'Homenatge (articles curts, consignes, croquis, etc.). Per altra banda, *La Veu* incorpora seccions i pàgines temàtiques (de crítica literària, musical, d'economia, fins i tot una pàgina dedicada al món agrícola, etc.) en què els intel·lectuals i els professionals troben una moderna tribuna d'intervenció. Finalment, a partir de 1907 no podem oblidar l'aparició de la revista *La Catalunya*, el gran portaveu en què s'anirà publicant tot el pensament i l'estratègia d'aquest sector.

L'elaboració doctrinal i estratègica té tres vessants principals: el que parteix del món polític, amb Prat al capdamunt; el que ho fa des del món cultural i literari, amb el protagonisme d'Eugeni d'Ors i que se centrarà en el corrent noucentista, i el que està lligat al món de l'economia, en què sobresurt Guillem Graell (cal destacar els treballs de Francesc Roca i d'Òscar Costa). La realització de gran nombre de congressos, dedicats des de la moderna normalització lingüística o la reforma de la universitat fins a l'expansió econòmica o la reforma dels serveis municipals, va permetre lligar l'elaboració doctrinal amb l'acció política concreta.

Un dels puntals d'aquesta política, l'element que permetrà que la seva empremta transcendeixi la vigència cronològica estrictament política, sens dubte fou el seu potencial institucionalitzador. La política de creació d'institucions va respondre a una planificació, a una comprensió de la realitat i a les necessitats del país. El món del treball va comptar, entre d'altres, amb el Museu Social, les oficines d'orientació professional o la posada en marxa de la Universitat Industrial. El món de l'administració, amb l'Escola de Funcionaris. El de la creació altcultural, amb l'Institut d'Estudis Catalans i la Biblioteca Nacional Catalana, amb la complementària posada en marxa d'una escola de bibliotecàries. L'acció de transmissió cultural i creació de quadres, amb l'Escola de Mestres i els Estudis Universitaris Catalans. I ens deixem altres aspectes.

El més important és que tota aquesta política institucionalitzadora es feia complementària, amb un sentit molt modern de la política, de la intervenció de la política en el foment de la riquesa material. Tot plegat es pot trobar justificat i relligat amb els altres fronts d'actuació a les *Memòries presidencials* que Prat de la Riba va anar publicant anualment des de la presidència de la Diputació de Barcelona. El 1910, Jaume Bofill en va descriure una panoràmica general en un extens text que va titular *En Prat de la Riba, propulsor eminentíssim de la cultura catalana* (el 1979, Edicions 62 va fer una edició d'aquest text tan significatiu).

Com hem vist retreure a Josep Tarradellas en les seves reflexions des de l'exili, aquesta política va tenir també una visió de la seva missió (nacional, del conjunt de Catalunya) en la política espanyola i en el procés de modernització d'Espanya. La formulació doctrinal i estratègica més acabada d'aquest modern intervencionisme també la trobem lligada al desenvolupament de Solidaritat Catalana. En relació amb la ja relatada Festa de l'Homenatge del maig de 1906, intel·lectuals com d'Ors i Pijoan i polítics com Cambó van insinuar a Prat de la Riba (que sovint se sentia més intel·lectual que polític) la necessitat de publicar un llibre en què es recollís la doctrina catalanista, un resum de la seva història i una proposta estratègica de la seva acció moderna. Aquesta llibre va ser *La nacionalitat catalana*, que va aparèixer una setmana després de l'homenatge als parlamentaris.

Ens interessa, ara, destacar aquest aspecte estratègic que dóna una gran força a l'obra i que la va convertir, ràpidament, en l'element aglutinant del corrent. A la darrera part, Prat de la Riba va sorprendre a tothom amb un capítol titulat «Imperialisme», en el qual el catalanisme perdia qualsevol lligam que encara pogués tenir amb les posicions tradicionalistes i es lligava a una de les grans problemàtiques mundials de l'època. Prat s'arrenglerava amb el corrent majoritari (contradit pel liberal Hobson o el marxista Lenin) que considerava l'imperialisme com una força positiva i com una obligació moral que els pobles desenvolupats tenien d'estendre la civilització entre els pobles més endarrerits de la Terra. En relació amb això, Prat de la Riba acabava donant al catalanisme una doble missió: la d'influència «natural» i benefactora sobre el conjunt d'Espanya i, de cara l'interior de Catalunya, la de convertir-se en l'eix central d'una política modernitzadora que acabaria portant Catalunya, com els països més desenvolupats del seu entorn, a la situació de plenitud en què quedarien justificades totes les aspiracions expansionistes. Aquesta proposta va tenir la virtut d'engrescar molta gent.

Lligat amb el corrent de Solidaritat, la presència hispànica d'aquesta política dirigida per Prat i Cambó encara va tenir una altra manifestació de relleu en el veritable desembarcament parlamentari de Cambó a les Corts centrals. Realment, es va tractar de la irrupció d'un estil i un llenguatge moderns en aquell encarcerat hemicycle. Cambó, que en la campanya de Solidaritat havia patit un greu atemptat que l'havia deixat malferit, va arribar a les Corts entre una notable expectació, precedit d'una aurèola de polític nou i com el genuí representant del modern catalanisme polític. Aquesta significació, que té ben poc a veure amb la migradesa numèrica de la força catalanista que representa, retreu la intuïció que de seguida es va tenir de la coherència, densitat, maduresa i modernitat del projecte polític que representava.

Queda pendent un darrer aspecte referit als límits d'aquesta política endegada per Prat de la Riba i Francesc Cambó. En el pla concret, una de les limitacions més evidents va provenir del xoc entre la migradesa real de la seva força política i

l'ambició del programa i, tot plegat, amb la tensió social local. Simbòlicament, aquesta tensió es va focalitzar en els fets de la Setmana Tràgica de juliol de 1909, data en què podem considerar definitivament closa la política regionalista-noucentista lligada a Solidaritat Catalana. Però, tot i així, la sensació d'emergència que els va comunicar aquesta conjuntura acabaria tenint un efecte positiu: conscients de les pròpies limitacions, la revolta social barcelonina els va convèncer de la necessitat de fer un pas endavant tant en el pla polític com en l'institucional; el nou horitzó serà ja l'autonomia política i la Mancomunitat com a institució preparatòria i transitòria.

Però existia una altra limitació, a la llarga decisiva. En el fons, el projecte polític de Prat i Cambó tenia una doble cara i aquesta dualitat acabaria demostrant-se impossible de mantenir. D'una banda, es tractava d'un projecte polític que podem considerar com l'actualització del vell ideari regeneracionista i, així, hereu d'una època encara determinada per l'elitisme polític. Però, de l'altra, va concretar-se en una política sorprenentment moderna que, de fet, es va avançar a la seva època. En aquest sentit, l'esclat de la Gran Guerra, l'aparició dura i conflictiva de la moderna societat de masses i la irrupció al primer pla europeu de la violència política i social van descol·locar els líders, el partit i el mateix projecte. De tota manera, en bona part, en l'etapa en què va manifestar la seva plena vigència va tenir temps d'integrar-se com un element de fons i de continuïtat cultural i política de la dinàmica nacional catalana.